

ЧАСОПІСЬ
для
руських родин.
Виходить щодня
кromi днів по
неділіх і святах.

Редакція і адміністрація в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.
Передплата 10 зл.

БУКОВИНА

Четвертий шульок — Тринайцятий сін,
шість днів панщини!

Коли Др. Стоцький здавав справу зі свого посольства в Рогізі, було там, — як то ми вже раз писали, богато жінок, що пильно прислухувалися нараді. Одна вдовиця, бачучи, як люди жалуються на всякі свої кривди і питаютимуть, як би то ліху зарадити, просила також о слово. Она хотіла пожалувати, що мусить гірко сапати за четвертий шульок, та „щоби посол зарядив щось таке, щоби так дуже не визискували людскої праці“. Але потім вдовиця встидала ся говорити, бо до тепер ні она, ні хто інший на Буковині не чув, щоби баба говорила на вічу. Она думала, що віча то „хлопське“ ремесло, а що жаден мужик о тім не згадав, то й не було в Рогізі бесіди за четвертий шульок.

Але не всюди жінки такі боязкі як в Рогізі. Коли посол з Садагурского повіту складав дня 9. червня справоздане в Ширівцях горішніх, дістав „четвертий шульок“ своє. В ісімнайцятілітній дівчина не питала, що з неї може будуть съміти ся, лише виступила съміло і оповіла, яка то тяжка праця, а яка мала заплата. Она просила, щоби посол зробив так, щоби платили ліпше за їх працю.

Річ ту обяснив др. Дутчак з Чернівців. Він сказав: пан платить за роботу так, як з робітником згодив ся. Яка має бути заплата за роботу, не може установити ні посол, ні суд, ні староста, ні жандарм. Як

пан з робітником умовлять ся, така буде заплата. Як би пан не заплатив робітникові сего, що був зобовязав ся заплатити, аж тоді може его до того присилувати суд.

Так, як ніхто не може присилувати пана, щоби платив більше, як ему хоче ся, так само і робітника не може ніхто присилувати, щоби робив за ту заплату, яку дає пан. Вільному воля! як пан не хоче дати тілько, кілько жадас робітник, вільно робітникові не робити. Біда лиши в тім, що коли який робітник не прийме ся робити за ту заплату, яку дає пан, то пан ему платні не підвищується, бо на місце того, що не хотів приймати ся за пів дармо робити, є сотка таких, що приймуть ся робити за ще меншу заплату.

Пани мусіли бы платити аж тоді тілько, кілько жадають люди, як би робітники з цілого повіта зійшлися на нараду, як би обрадили ся, яку они мають жадати заплату, і як би сказали панам, що ніхто не піде до роботи, як пан не заплатить тілько кілько они жадають. Як би жаден мужик не приймив ся робити за таку малу заплату, яку тепер пани дають, тоді пани мусіли бы згодити ся на таку плату, якої жадають робітники.

Не лиши в Рогізі і Ширівцях нарікають на малу заплату. В цілій Буковині зачинають люди жалувати ся, що їх праця більше варта, як те, що они за неї дістають. Бо замісць щоби підвищити заплату, пани є ще більше обнижають. Се тому так, бо робітники не тримають ся ку-

ши, лиши один другому забігає дорогу, згодиться на заплату ще меншу як до тепер, щоби лиш скоріше від другого захопити морг кукурудзи або пшениці. Се не лише в Садагурськім повіті, а в цілій Буковині. В „Бук. Вѣд.“ жалує ся один мужик: „От які зарібки в кіцманецькім повіті. Посесор Мортко платить за один місяць роботи на власнім харчи робітника 5 зл. Взяв мужик пятку, купив корень кукурудзи. Жінка пече малаї або паланці і носить до двора на обід. Заки відробив ту пятку, то минув ся хліб і бере вже другу пятку і робить вічно за довг...“

„На весну іде мужик до двора, щоби хоть один морг захопити сапати за четвертий шульок (качан). Но гляди! Ціле подвіре посесора покрили бідні люди як муралі, кождий хотів би морг. Видить се посесор — радує ся его серце і бере ся на способи. Закурив лульку, виходить до людей і каже: „Мої люди! Хто піде мені 9 днів на клаку (то є на роботу за охоту, за дурно), тому запишу морг.“ Не встиг він ще сего сказати, а ту сті голосів кричить: „пишіть, пане! пишіть!“

Бії тиснуть ся, бо кождий хоче за 6 днів роботи даром: за четвертий шульок прийти до морга землі. Взяв мужик морг, або два сапати. Робив шість днів панщини. Сапав ціле літо, і яка ему з того користь? На два-три кірпі випало для него 2—3 коші. І се за ціле літо! Но правда — в свободний час від сапаня, жав він ще на лані на 13-тий сін, тай нажав за ціле літо мірку жита, або пшениці.“

З інших сіл жалували ся нам люди, що посесор дає сапати морг кукурудзи

6)

Буковинська Русь.

Культурно історичний образок.

Написав

др. Ст. Смаль-Стоцький.

(Даліше.)

Коли-ж таке діяло ся в Австро-Угорії, то ще в більшій мірі відчуло ся се в Галичині. Давні тяжкі часи для мужицтва галицького повернули назад, а що Буковина була лише окружом галицьким, то і єї досягнула тяжка рука реакції, — коли може не тає дуже в економічному, то зате тим більше в просвітнім згліді.

Треба признати, шляхта галицька дуже добре і відразу зрозуміла шкоду, яку могла єї принести народна освіта, вона добре виділа неминучу погибел своїх кастових привілеїв, которая мусіла вийти з народної просвіти! Нехай собі і буде апокрифом: Projekt na znieszczenie Rusi zjednoczonej, який г. 1717 ze skrytości паїа weszled (надрук. у Порембі у Львові цевно в

40-вих роках), все-ж таки не без фактичної підкладки є гадки висказані там, „аби зборонити учти ся по школах“, „бо таким чином зістаючи в простацтві, до великого (Русини) прийдуть убожество і остануть ся в крайній погорді“, „аби ант розумом ради собі дати не могли...“ Тому то вона і під Австро-Угорією старала ся спінити народну освіту, і скоро лише знов прийшла до значення, зараз таки висказала свою бажання на ново і старала ся їх перевести. В книжці з р. 1790-го, яка появилася в Ясах під заголовком: Betrachtungen über die Verfassung von Galizien, die Ursachen seines Verfalls, und die Mittel dem Lande wieder aufzuhelfen¹) стоять на стр. 333—335 виразно: „Рільництво є однією з найбільшими скарбами Галичини. Через зрівнане всіх станів, через допущене простого народу до всіх почестей і через розпочате цивілізаціонне поспільство поносить рільництво як найбільші страти. Син мужика забуває на своє призначене; забуває, що він родив ся для плуга, і починає розгадувати над способами, якби свій стан вивісити. Батько его, пірваний

такими пустими мріями, марнує свій маєток на виховане сина, і через те стають ся оба непотрібним для держави тягарем. Син, приобрівши виховане панад свій стан, не вертає вже до хліборобства; батько, змарнувавши свій маєток, не годен вже его исправити. Через то тратить рільництво чим раз більше; бо коли поспільство буде допущене до загальніх прерогатив, то зменшиться за число рільників, а шляхта, котрій тяжко забути свої покрові джерелі, не збільшує ся зовсім тим, що мужицтво зменшить ся. Цивілізувати народ значить: просвітити его немов на те, аби міг пізнати свої недостатки і свій негаразд — бо і під найлагіднішим уставодавством стан мужицтв не може бути приемним, коли бачить над собою людів щасливіших. А монархія, в котрій кождий образований чуб, що природа створила его рівним з іншими, тратить після мої думки ґрунт під ногами. Революція у Франції повинна тут кожному монарху бути пересторогою². Сими поспільствами старала ся шляхта налякати правительство, котре і без того було затревожене новими подіями в Франції, сама-ж де могла, там спиняла народну освіту і нівечила всі противні змагання і пориви. Великий успіх в тій боротьбі завдячує вона ще і тій обставині, що для своїх антикультурних інтересів уміла вже з давна позиціонувати два дуже важні чинники: латинське духовенство і польський національний шовінізм. Тримаючи в темності підневолений народ руський, вони

¹⁾ Там же 363. Не можна тому дивувати ся, що шляхта взагалі в тих паньшинських часах освіті народній не сприяла. Вона бояла ся своєї економічної руїни, а погляди єї не визволили ся тоді ще із кастової вузькоглядності, не обіймали цілої людськості.

²⁾ Aus dem Polnischen übersetzt. Zweite Beilage do книжки: Magna Charta von Galizien, oder Untersuchungen der Beschwerden des galizischen Adels polnischer Nation über die österreichische Regierung. Jassy 1790. Норів, мій відчут в річницю 25-літньої літературної діяльності Осипа Фед'ковича в буковинським календарі на рік 1887-ий, стр. 45.

за четвертий щульок лиш такому, котрий ще до того згодить ся задурно, викосити ему морг сіножати!

Добре, що наші люди зачинають вже пізнавати, що їх кривдять, добре, що вже радяться, як би се змінити на лішче. Лиш повинні они знати, що тут не поможе їм ніхто, як они самі собі не поможуть. Якби всі робітники заходали більшої заплати, і жаден з них не пішов на роботу за таку малу заплату, як тепер, тоді пани мусили би згодити ся на більшу плату.

Не один скаже, що се не можливе, усім так змовити ся, а ще тяжше тримати ся купи і не попустити. Оно не можливе там, де люди того не пробували. В інших краях робітники в фабриках давно вже підвісили собі в той спосіб платню і скоротили час праці. Они зійшли ся до купи і обрадили ся, яку мають жадати плату від фабрикантів. По нараді, вислали кількох розумніших до фабриканта і заходали більшої платні і щоби зменьшити число годин робочої днини. Притім казали все також фабрикантови, що як не згодить ся на те, що они жадають, тоді всі відступають від роботи. Як всі робітники застановляють роботу каже ся, що они роблять „страйк“. Пани годили ся нераз відразу на ждання робітників. Коли не згодили ся, всі робітники зробили страйк (змову таку). Як всі тримали ся купи, і жаден з них товаришів не зрадив і до роботи не пішов, тоді пан мусів вволити їм волю. В великих містах поправили робітники в той спосіб (страйком) свою долю, так що один з них жив собі тепер лішче, як цісарський урядник.

Робітникам на селі не так легко було взяти ся за той спосіб. Они менше вчені як робітники по містах і через те не знали, як їм брати ся до діла. До того ще робітники у містах живуть близше до себе у купі, і їм лекше було обрадити ся. Робітники по селях розкинені, а то дуже тяжко зйті ся людям з кількох повітів на нараду, а ще тяжше пильнувати, щоби

всі тримали ся купи, та щоби ні один не зрадив робітничої справи.

Як собі угорські робітники порадили, о тім на другий раз. — (з 6. числа *Праці*).

НОВИНКИ.

Чернівці, дня 26. червня 1897.

Архікнязь Райнєр, що мав сими днями приїхати до Чернівців, відкликав свою подорож і відложив її на неозначений час.

Четверта філія Рускої Школи оснувалася вчера 25. с. м. в Чернівцях. (Доси були три філії цього товариства, а то в Кіцмані, Вижници і в Сереті). В Народнім Домі зібралося значне число учителів і учительок. Збори отворив проф. Ст. Стоцький; секретарем зборів вибрано Івана Савіцького з Нових Мамайців. До філії вписалося на зборах 39 членів з черновецького заміського повіту. Між членами є шість пп. учительок, а то пані: Елена Горватська і Вікторія Кукелка і панни: Евгенія Ярошинська, Островська, Сухалос і Шкурган. На зборах вибрано виділ, який зараз уконституував ся, вибравши головою черновецької філії старшого учителя Івана Ярошинського, заступником голови ст. учителя Івана Савіцького, касиром ст. уч. Іллю Прокоповича, контролером Ніколая Іванницького а секретарем Дарія Штуляка. Кромі тих належать до виділу: Іван Данилевич і п-а Евг. Ярошинська. По виборі виділу мав інспектор п. Ом. Попович дидактичний виклад на підставі тих численних досвідів, які зібрали, звиджуучи ріжні школи. — На збори прислали вижницьку філію Рускої Школи привітну телеграму: „З першими загальними зборами шлемо вам сердечний привіт! Жуйте і працюйте для добра держави і в славу нашої ненайкії Руси-України! — Виділ вижницької філії. Коралевич, Понич, Евгенія Андрюк, Пилип Андрюк, Кейван.“ Заснованем четвертої філії Рускої Школи поступила організація наших руских буковинських учителів знов о один крок даліше. Ми певні, що учителі і з інших повітів приступлять до своєї організації.

Основане семінарія для рускої і волоської фільольотії при черновецькім університеті потвердило міністерство просвіти. Руский семінар буде стояти під проводом проф. др. Смаль-Стоцького, волоський під проводом проф. др. Сбіри. Оба семінари розпочнуть ся з новим шкільним роком. Доси істнували від трех років семінарічні вправи для рускої фільольотії провідно під проводом проф. др. Смаль-Стоцького. Тепер же системізовано їх і придано фонди на премії і стипендії за праці з поля літератури і язикознавства,

тим самим підтримували пануване польського елементу на рускій землі; ширенем польського слова, польської літератури, латинської віри придушували вони руску народність а за те розширювали границі і обсяг польської культури! Так отже свої кастві интереси уміла шляхта представляти в сьвіті загально польських интересів; таким чином єї антикультурні змагання окривалися авреолою патріотизму і поривали за собою¹⁾.

Діставши знов перевагу старала ся шляхта не допускати до отворення школ народних, а де ніким чином заведене школи не дало ся оминути, там дбала вона о то, аби вони не були народними, а польськими. Засновувати школи і їх утримувати, посыпати діти до школи, залежало і так лише від доброї волі і охоти громади і родичів, а коли зважимо до того загальну неохоту і відразу темних людей до школи, коли ще

додамо, що ті школи, які засновувано, не могли задля свого німецького або польського і волоського характеру переломити згаданої у Русинів неохочти, то буде нам ясно, чому відтак довгий час не чути нічого про нові школи. Бо міжтим коли 1792-го р. було на Буковині 32 школи, а мало ся засновувати ще нових 28, остало ся не задовго по тім розпорядженню лише 15, а то німецько-волоська головна школа в Чернівцях, 9 німецько-волоських тривіальніх школ, 2 волоські школи а одна мадярська і одна вірменська школа.

До того сумного упадку народного шкільництва на Буковині причинила ся ще більше нова устава шкільна, видана 11-го серпня 1805-го р. (т. зв. politische Schulverfassung), которая передала управу народних школ в руки латинської консерваторії, де установлено осібного референта, т. зв. ехолястика. Тота насикрізь реакційна устава панувала аж до р. 1848-го! Вона то затвердила usus, засновувати школи лише там, де доказана їх доконечна потреба, і де громади більшу частину видатків самі можуть понести²⁾.

„Дільність власті за розширенем народної науки була тоді далеко менше живі, ніж в часах Марії Тереси і Йосифа II-го, а особливо уряди патрімоніальні відважували дуже часто матеріальний інтерес патронів і дідичів занадто скрупульто супроти незрівано

¹⁾ Заневич: Літер. Стремління, там же 363. Зовсім такої самої тактики придергують ся ще і тепер наші волоські бояри; і вони свою вражду против всяких просвітніо культурних амбажан наших патріотів, свої заходи, аби спінити народ руський в розвитку, уміють окрити славом волоського патріотизму, і вони уміли собі позискати для своїх антикультурних змагань toti самі два важні чинники. Загорілість національна, що завсіди є офензивна, звернена на загарбане чужого, не дає патріотам волоським добавити того, що зачерез те і їх власний люд терпить, а всі ми, чи Русини чи Волохи, чужим интересам служим.

²⁾ Ficker: Bericht über österr. Unterrichtswesen 31.

Рух на шляху Вама—Руска Молдавія, застановлений задля ушкоджень від слоти, почав іти на ново по переведених направках.

Подяка. В день своїх уродин подарував вч. о. парох Іларій Іванович для тутешньої школи бібліотеки 20 книжок. Заряд народної школи чує ся радо спонуканим, сим вч. о. Івановичеви висказати свою іциру подяку. Від заряду школіального в Куївцях, 27. мая 1797. — І. Омельський, управитель народної школи.

Іспит зрілості в рускій гімназії в Перемишлі відбувся сего року в дніах 12 — 19 червня під проводом інспектора краевого п. Івана Левицкого. До іспиту зголосилось 29 абітурієнтів. З них зложило іспит з відзначенем 3, з добром поступом 20, з поправкою в однім предметі по феріях 3, рецробовані 2, один відступив від іспиту за-для слабости, про-те складати ме-аж по феріях. Іспит зложили: Василік Іван (з відзначенем), Войтович Петро, Волосенка Павло, Грицайко Осип, Захариясович Маріян, Івашко Михайло (з відз.), Кліш Николай з (відз.), Клю-фас Іван, Несторович Мирон, Паар Александер, Пшеницький Андрей, Ринявець Денис, Рудав-ский Іонентій, Савицький Петро, Тисовський Володимир, Туна Осип, Устяновський Мирослав, Цюк Леонтій, Цюк Юліян, Шевчик Іван, Шевович Роман, Шопа Володимир, Яворський Володислав.

Повені. Нині рано не прийшла до Чернівців ані віденська ані львівська поча. Очевидно десь води ушкодили шлях зелінці або яка інша пригода стала ся, що зелінця не могла прийти. Нинішній день (субота) погідний і горячий: хмарки зовсім невинні цілій день снують ся ся по небі — і ніхто би не гадав, що передвчераший і вчераший день, четвер і пятниця, були такі нещасливі для наших рільників. Тимчасом вже давно не було таких злив і повеней, як сего тижня. Не треба з Чернівців далеко ходити, щоби переконати ся, як вода прибула. Вистане піти на гору владичу або виноградну (Weinberg), щоби побачити, яких спустошень наробив Прут в околиці Чернівців. Міска строжа отнева мусила вже в четвер іти людям на ратунок на передмістя черновецькі. Вода залила лози і насоси, гостинець і добирала ся до хат. В пятницю рано вода в Пруті прибула на $3\frac{1}{2}$ метра висше нулі, перед полуднем знов о пів метра, а пополудні, коли води з гір надпили, вода в Пруті сягала на $4\frac{1}{2}$ метрів висше нулі. Села в околиці Чернівців, як Рогізна, Ленківці, Жучка, передмістя Каличанка, стоять в значній часті під водою. Люди з хат повиносилися. На Каличанці можна бачити по кілька хат разом і поодиноко, як стоять у воді.

З ріжких сторін Буковини доносять про хмароломи і великі шкоди. Дороги і мости по-

важніших публічних інтересів, так що пересправи про засноване дуже потрібних школ протягалися цілими десятками літ²⁾ — каже Фіккер в згаданім своїм справозданю³⁾. Далі наслідки той устави школіної були, що вже 1813 р. після розпорядження der Studienhof-Commission замінено на Буковині народні школи по більшій часті на рим. католицькі школи, а коли лат. консерваторія 1816-го р. дісталася виключний надзор над школами, тоді вже очевидно замінила їх в рим. кат. виховавчі і наукові заклади.

Звісно, які погубні наслідки мала тата управа лат. консерваторії для руских школ в Галичині. За її старанем виперто руску мову зі всіх школ головних, і по більшій часті також із школ народних. Вона споводувала справоздане (з 13-го грудня 1816) галицької губернії до надв. канцелярії, в котрім стоять дословно: „Такий освітчений, ліберальний і справедливий уряд, як австрійський, не може мати ніяких політичних причин, аби в Галичині не допускати науки польського читання і писання. Він не може ані бажати, ані мати на цілі духа партійного, а коли-б звернути увагу і на політичний бік, то певно було-б менше відповідні замість польської мови ширити мову руску котра є лише нарічіем мови московською!“ Ходило тут іменно о реформу на-

³⁾ Там же 35.

зривані. Богато домів і матеріалу будівляного поплило з водою. У Вижници великі шкоди; ціла частина міста „на зарінку“ стоять під водою. Так само місцевість Слободя Банилів, Іцкані і п. Задля повені комунікація здержана на багато шляхах: межи Іцканами і Бордуженами (Румунією). Чернівці-Новоселиця, Глубока-Бергоміт, Карапчів-Чудин, Глубока-Серет, Залуче-Вашківці, Вижнича-Ростоки, Путілів-Страж, Селетин-Путилів, Виків-Путна і Гадікфальва-Радівці. Селяни кажуть, що буде голодний рік.

Про повінь на Буковині надійшли такі телеграми:

Сучава. Сучава виступила з берегів і заляла частину села і дворец Іцкані. Міст на ріці ще держить ся, хотіть застосовано на нім перехід. Рух залізниці застосовано.

Букшоя. Нові тати коло гостинця на 126 км. знесла вода цілковито і зачинає брати гостинець. Коло Сухої забрала також дороги на 41 метрів. З Дорни і Кірлаби доносять про більші ушкодження гостинців і доріг.

Кімполюнг. На Бистриці вода піднесла ся на 2 метри. Кональня мангани в Якобенах стоїть у воді. Молдава піднесла ся на 2-75 метри. Мостів стережуть безнастансно. Комунація в сучавській і молдавській долині перервана.

Дорна. Вода заляла східну частину Дорни і дім заряду лісничого. Шкілки дерев православного фонду стоять також під водою.

Емігранти вертаються вже до дому. Старший учитель з Бірдка, п. Н. Спинул пише нам: Дня 23. с. м. повернули з Канади два Бірдкі господарі, Петраш і Онуфрий Шастал, зі своїми жінками і дітьми. Они вивандрували ще перед Великоднем с. р., стояли в маєтку межі тутешніми емігрантами найлише, тож остали ся ще їм гроши на дорогу до вітчини. Они виглядають дуже марні, чорні та обдерти і впросили ся в комірне. Розповідають, що заморем виділи лише камінє, піски та корчаки. В Бірдку тримали їх на кватири даром через три неділі але їду купували собі а потім вигнали на діві, аби їшли собі роботи шукати. Так блукали они цілій тиждень, бо ніхто не хотів їх через агентів домів справити. Аж найшов ся оден Бесарабський жидок, що за добре гроши випровадив їх потасмне до корабля. З ними вернули ще дві родини з Дорошівців, а одна з Боянчука. Так тепер, хто хоче знати, які вигляди має наш селянин в Канаді, нехай спитає ся тих господарів, що вернулися до дому.

Приватна клініка лікаря Квятковського, що від 1896 р. існувала при улиці Різ-

ницькій, перенесена тепер до власного дому заłożителя при улиці Семигородській ч. 23. Серед просторого города, заслонена від туркоту і порохів улиці деревами стоять хороша, одноповерхова вілля, уряджена лише для потреби і вигоди хорих. На долині уряджені чотири кімнати на 10 ліжок а притім операційна сала після взору на віденській клініці д-ра Більрота, дезінфекційна кімната і бактеріологічна лабораторія. Особливою гордостю закладу є сала операційна, котра так уряджена, що можна єї післу змити і тим способом перевести як найдоказанішу дезінфекцію; з проводами зимної і теплої води безпосередно з міських водопроводів, та з рештою уряджень аж до дрібниць в котрих видко думку всестороннього знавства і практики. На першім поверсі є п'ять кімнат на 14 ліжок і покій для доглядача хорих. Щоби хорим заощадити утяжливі і дезервуюче переношене до операційної сали уряджена вінда, на котрій хорі будуть спускати ся разом з ліжком просто до операційної сали. Вінда іде аж на долину в сутерени, де уряджена купіль для хорих з всякими вигодами. В сутеренах міститься кухня і мешкання для прислуги. План будови і ціле уряджене обдумане знаменно після взору найновіших клінік приватних в Німеччині. Покій високі, сувітлі і з дуже доброю вентиляцією. Коритарі широкі іogrівані центральною печею з сутерен, так що можуть служити для реконвалесцентів на проходи в перших днях відновлення і під час непогоди. Даліших проходів можуть реконвалесценти уживати в городі. Водопроводи заведені в цілім домі і в кільозетах, огріваних також центральною печею. Кімнати хорих опалюють ся печами, бо сей спосіб є користніший для хорих. В тих печах розпалюється з коритарів, щоби служба не переривала хорим спокою в жаднім взгляді, при ранішнім тощлені. Взагалі видко у найменшій дрібниці, що др. Квятковський всі спостереження свої практики при заграницьких закладах старався примінити в своєму лічниці заведенню для вигоди і здоров'я своїх хорих. Кухня у власнім заряді буде старати ся о дієтичну і здорову страву а виучена служба буде мала обов'язок дбати як найстараніші про пацієнтів. На жадане можуть також близькі особи хорого обійнятися спільній надією над ним в заведенні. При тім всім установив др. Квятковський дуже низькі піни в своєму лічниці заведенню, що мало що ріжкнить ся від цін загальніх шпиталів. А ріжниця в вигодах, опіці і обходженю в приватнім заведенні велика. Тут хорий чує ся як дома та ще ліпше як дома. Оно і далеко таніше коштує, як дома, бо для першої класи призначена ціна 4 зл. денно, для другої класи 2 зл. Для незаможних будуть робити ся всік обніження аж до власних коштів удержання. Приватна лічниця др. Квятковського є правдивим

читати свій катехізм і богослужебні книги, то треба лише перекласти їх на мову польську, або передрукувати латинським письмом, замість без потреби множити задля мужиків мови і письма.“ — Так дивила ся лат. консисторія на мову руську, такі гадки ширіла вона в урядових кругах, і тим заподіяла велику кривду не лише руській мові, але спнила цивілізацію „поспільства“ взагалі. Нічого не помог важкий протест, який проти сеїх ухвали заложив митр. Левіцький і крило. Могильницький в осібнім додатку до протоколу губерніальної наради; руску мову упосліджено, а польщане Русинів поступало на підставі остаточного рішення сеї справи з дня 22-го мая 1718 скорим кроком наперед.¹⁾ Від того часу датує ся майже цілковите спольщене міст і місточок в руській Галичині, від того часу датує ся і значне спольщене міст і місточок також і на Буковині (Кіцмань, Вашківці, Садагура, Чернівці, Серет...).

(Дальше буде.)

¹⁾ Порівнай: Заневич: Літер. Стрем'я, там же стр. 864 сл.

здобутком для Чернівців і ми бажаємо ему при нагоді завтрішнього отворення заведені як най-ліпших успіхів на новім місці.

Неправдоподібне а таки можливе. Про недавній замах на французького президента Фора пишуть французькі дневники, що то була лише штучка самото поліції, обчислена на те, щоби збільшити популярність президента. Указують при тім не тільки на сам спосіб уладження того ніби замаху, котрий не міг мати ніяких поважних наслідків, але і на те, що вже днем перед тим замахом один дневник мав о нім відомість і досить виразно о тім натякував. По недавнім процесі Тавша в Берліні, що виказав, якими штучками послугує ся тайна поліція, можна і се приняти за правду.

Вепра-веліта продано в Новім Йоркі за 1240 франків. Мав він чотири роки і важив не менше лише 661 кільограмів. Довжина тіла винесила $2\frac{1}{2}$ метра, висота 1-22 метра, обвід ший 1-83 м., а грубість тіла 2-43 м. Походив із змішання двох американських пород: Poland China і Red Jersey. Кажуть, що може дійти до ваги 1000 кільограмів.

Наука, штuka і література.

* *Unser Monarchie.* Ми вже раз згадували, що віденська фірма Georg Szelinski, k. k. Universitätsbuchhandlung, почала видавати зошитами величний твір, в котрім подає ілюстрації з цілої нашої монархії, разом з поясняючим текстом. Тепер сего твору вийшов вищук другий і приносить образки з Босні і Герцоговини. З тих образків великого формату можна, і не бувши в тих краях, пізнати тамошні краєвиди і славні місця. Так само прийде черга в тім творі і на Буковину. Цілий твір дуже надається на настільну книжку; випуски великі а дешеві, коштують лише корону; видавництво дуже старанне. Замовляти можна також в книгарні Пардінської в Чернівцях.

* Одна з найбільше знаних літературних часописій мадярських Magyar Szencle (Мадярська Revue) помістила в перекладі Гійома Стрипского в числі 23-їм прегарну пісню Руданського: „Повій вітре“. Ся газета находиться майже по всіх домах угорських священиків.

* „Зорі“ ч. 11 з дня 13. червня містить: Продовжене оповідання „Не судилось“; — стих „Пісня орача“ М. Школиченка; — продовжене комедій „Нахмарило“ Бориса Грінченка; — „Переспіви Павла Граба“ (поема Едгара Пое „Крук“); — початок двох відчitів Мих. Грушевського „Поступова Польща“ і — лист з України російської „Література й жите“ М. Громача; — біографію Ореста Левицького, хроніку і бібліографію. — З ілюстрацій містить то число: портрет Ореста Левицького, вид школи в Дрогомишлі і вид придорожного хреста в Тишківцях,городицького повіту. — „Російско-українського словаря“ розіслано з тим числом „Зорі“ лист 30-тий (стр. 247—254 від слова „Разноска“ до „Разединя“).

Телеграми „Буковини“.

3 дня 26-го червня 1897 року..

Букарест. Зачали ся тут конференції за слушників німецько-австрійсько-угорсько-румунського союзу залізниць що до установлення тариф. Вечером відбув ся банкет.

Петербург. Панцирний корабель „Ганґур“ затонув недалеко Стральзунду. Залога і офіцери виратовані.

Котвиця

Liniment. Capsici comp.

з аптики Ріхтера в Празі,
загально признаний знаменитий усмирюючий лік на втиране: по ціні 40
кр., 70 кр. і 1 зр.; можна купити у всіх
аптиках. Просимо жадати сей загально
улюблений лік просто під назвою
Rіхтера Liniment з котвицею
і принимати з остережністю лише фляш-
ки зі знаком охоронним „Котвиця“
бо лише ті правдиві.
Аптика Ріхтера під золотим львом у Празі.

Не залишіть прочитати!

М. ФЛЯЙШЕР**робітня одягів для мужчин**

Чернівці, ул. панська ч. 16.

Виготовляє убрания мужескі пі-
сля найновішого крою за ціну як
найдешевшу.

Замовлення з провінції виконує як
найдокладніше.

Сплата може після умови відбувати
ся ратами.

Цілий одяг для мужчин від 15 зр. в гору.

Літні плащі (берети) від 14 зр. в гору.

Хто хоче мати

добру і дешеву

МАШИНУ ДО ШИТЬЯ,

най удасться ся до мене, то певно не
пожалує. Нові продаю дешевше як
всюди, а употреблені ще добре удер-
жані почавши від 20 зр. і то за готові гропі і в
виплат. Хто купить у мене нову чи стару маши-
ну, за реперацию не потребує журисти ся, бо я ро-
блю тую безплатно через пільг рік.

Русини, удавайте ся до мене, бо я також Рус-
ин і обслужу Вас по братньому.

З поважанням

В. Данилевич,
машиніст у броварі Штайне-
ра в Чернівцях, при ул. зе-
льзинічій (Bahnofstrasse) ч. 26.

В КОЖДІЙ РУСЬКІЙ ХАТІ і ШКОЛІ

повинна находити ся

Народописна карта

українсько-русского народу,

згадана д-ром Гр. Величком, видана товариством
„Просвіта“, а виконана в літографічнім закладі
Андрія Андрейчина у Львові.

Книгарська ціна карти, накле-
еної вже на полотні, виносить 3 зр. 50 кр.,
а для членів „Просвіти“ і передплатників
„Зорі“ 2 зр. 50 кр., з рекомендованою пе-
ресилкою 3 зр.

Купити можна в „Просвіті“ у Льво-
ві, ринок ч. 10.

Наклад невеликий; купуйте
чимськорше!

Памятайте на Народний Дім
в Чернівцях!

ПОЇЗДИ ЗЕЛІЗНИЦЬ

від дня 1-го мая 1897 після часу середно-европейського.

відходять з **Чернівців**

до Неполоків, Снятини, Львова, Відня	819	854	1232	404	1025
до Глобоки, Гадікальви, Гатни, Іцкан і Бурду- женів	1148	351	832	—	635
до Садагури, Бояна, Но- воселіць	645	430	—	—	—

з **Глібоки**

до Карапчева, Сторожин- ця, Бергомету, Межибр- одів	814	535	—	—	—
---	-----	-----	---	---	---

Перший поїзд іде на шляху Бергомет, Межиброди
від 1-го марта до 3-го вересня що відібрка і пя-
тиниця.

з **Гадікальви**

до Радівців	610	1003	228	612	805
-----------------------	-----	------	-----	-----	-----

з **Гатни**

до Качики, Гурагумори, Вамі і Кімполюнгу	1010	201	—	—	—
---	------	-----	---	---	---

з **Іцкан**

до Сучави	327	630	1009	216	718
---------------------	-----	-----	------	-----	-----

з **Вамі**

до Рус-Молдавиць	346	647	913	1132	250
----------------------------	-----	-----	-----	------	-----

Поїяди ідуть від часу до часу. Розвідати можна на
станціях Вама, Драгоша і обох Молдавицях.

з **Карапчева**

до Чудина и. С.	854	1007	615	—	—
-------------------------	-----	------	-----	---	---

Перший поїзд іде що понеділка, другий з винятком
понеділка, інший кожної днини.

■ поїзді поспішні; * поїзді особові; без знаку поїзді мішані. Час середно-европейський іде о 46 мінут пізніше
від черновецького часу; інший час рахується від 6 год. вечором до 5 год. 59 мін. рано і зазначається підчеркненiem мінут.

Відзначена на краєвій виставі в р. 1894 почетним дипломом
ц. к. міністерства торговлі.

Краєве товариство ткацке**„PRZADKA“****(ПРЯХА)****в Коросні**

поручає Пов. П. Т. Публиці свого виробу чисто лінняні звістні
з доброти, ручно ткані

ПОЛОТНА КОРЧИНЬСКІ

від найгрубших до найтоньших веб і біле столове о взорі кістковім і адамашковім;
також доставляє матеріалів на комплекти і найдешевші

ВИПРАВИ СЛЮБНІ

Замовлення просимо надсилати просто до Коросна (пошта, телеграф і стация залізнична в місті).

Прібки і цінники на жадане оплатно і відворотною поштою.

ДРУКАРНЯ „РУСКОЇ РАДИ“
в Чернівцях.

Перша на Буковині

РУСКА ДРУКАРНЯ
в Народнім Домі

при улиці Петровича ч. 2.

приймає всякі роботи друкарські в мовах руській, польській і німецькій.

ДОБІР БУКВ ВЕЛИКИЙ.

Роботи виконується скоро, солідно і дешево.

Русини! удавайте ся з роботами до своєї руської друкарні!